

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 —
Pe 3 luni . . . 7 —
Pe o lună . . . 2-40 —

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Leș
deschis costă șirul 20 ml.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Momente solemne

Toată suflarea românească dela Nistru până la Tisa adânc mișcată își îndreaptă azi privirile spre Blaj. Câmpul libertății, acel istoric câmp al rededeptării noastre naționale, unde în 1848 40.000 de români, cari gemeau în grelele cătușe ale celei mai crase și mai desperate iobăgii s'au deșteptat la conștiința de sine, cutremurați de graiul învâpăiat al lui Bărnăuțiu, unde pentru întâiadată s'a înfiorat sufletul românesc pătruns de sublimul sentiment al libertății, unde pentru primadată s'au scuturat sinistru și revoltător lanțurile sclăviei unui popor nobil: azi după atâta ani a întrunit din nou obștea românească de pe plaiuri și dela poalele munților urieși, ca să prindă noi nădejdi, îndemnuri puternice și curaj înmiit pentru o nouă luptă de libertate mai măreață, mai puternică și mai frumoasă de cât aceea, la care au pornit, acum șase decenii și mai bine, tot de aci, de pe Câmpul libertății, părinții noștri mânați de văpaia dragostei lor de neam și de lege.

Acele pagini luminoase, pline de jertfe, de entuziasm și devotament, cari au înregistrat vitejia fără asemănare a părinților noștri, totdeauna vor deștepta în sufletul nostru admirația și nobilul sentiment al recunoștinței.

Dar îndeosebi azi, memoria acelor falnice lupte și eroismul acelor titani trebuie să ne împrumute îndemnuri nouă de muncă asiduă, tărie la luptă întărită și curaj pentru înfruntarea tuturor atacurilor dușmănoase îndreptate împotriva tendințelor noastre de progres.

Armele au amuțit de atunci. Spada, baioneta, tunurile, nu mai sunt suficiente, și nu sunt atât de puternice ca să mai poată înfrunta asalturile inverșunate împotriva fortărețelor noastre naționale. Jumătate de veac a schimbat împrejurările de existență și azi armele de luptă pentru conservarea naționalității noastre sunt mai presus de toate: o cultură solidă, asemenea neamurilor culte din apus. Și prea bine au înțeles spiritul vremii luminații noștri antecesori atunci, când ne-au lăsat patrimoniul cel mai scump al unei națiuni ce crede într'un viitor senin și strălucitor: *Asociațiunea și Societatea Fondului de teatru român.*

Ce patrimoniu mai prețios și mai măreț ne-ar fi putut lăsa moștenire părinții noștri decât instituțiile acestea, pentru deșteptarea minții și nobilitarea inimii?

Intellectul și sentimentele sunt cele mai irezistibile însușiri ale unui individ cât și ale unui popor de mare viitor. Împreunarea acestor două însușiri constituie cultura aceea solidă de care avem nevoie în lupta culturală ce ne așteaptă azi. Căci când mintea, e alimentată și întărită de sentimentele cele mai alese, când intelectul puternic e ocărmit de dragoste de neam, de devotament, iubire și credință față de biserică și limbă, nu este putere pământescă care să-l oprească în calea sa triumfală, pentru realizarea chiar aceluia mai sublim și îndepărtat ideal.

Aceasta este deci chemarea sublimă a Astei și Societății fondului de teatru, a acestor două societăți surori cu aceeași mențiune de a pătrunde cu razele lor lu-

minătoare chiar și cea mai nepătrunsă beznă în care tânjește neamul nostru fără de noroc, pentru că întocmai ca lumina binefăcătoare ce stărpește ucigașele miazme plămădite în mușgaiul speluncelor, unde secolii de-a rândul n'a putut răsbate razele soarelui primenitor, — să risipească întunecimea de veacuri, chemând la lumina învățătorei toată suflarea românească.

Și încă una. Consolidarea tuturor românilor din aceasta țară, ca cele două tabere separate prin credința lor religioasă în două confesiuni, să înțeleagă totdeauna că națiunea română este una, nedespărțită și solidară prin comuniunea aspirațiilor, prin identitatea obiceiurilor, credințelor, năzuințelor culturale și naționale. Da, aceasta este poate cea dintâi și cea mai superioară menire a acestor instituții culturale, cum prea frumos o spune I. P. S. S. Ioan Mețianu în cuvântarea sa de ieri rostită la ședința primă a Asociațiunii, zicând: „Am venit la această adunare jubilară împreună cu toți arhierii noștri, ca să se înțeleagă odată de toți scopul măreț al Asociațiunii și anume: că deși noi românii suntem împărțiți în ce privește confesiunea, *una* suntem în limbă, *una* în năzuințele noastre culturale, *ca una și aceeași sfântă datorință avem cu toții la împlinirea opului celui mare al viitorului culturii neamului românesc.*”

Intru desăvârșirea acestui mare op al viitorului culturii neamului românesc a împlinit acum 50 de ani „Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român”. Și idee fericită a fost de a face din prilejul acestei sărbări jubulare, o întreită și cea

Poetul Cincinat Pavelescu și Ardealul

de E. Lovinescu

II.

Pentru nepătrunderea poeziilor lui Cincinat Pavelescu în Ardeal, mai lucra și poetul: nu-și scoate volumul! Căci ne-a fost dat să vedem și această minune: un scriitor recunoscut și prețuit de toți, împingând nepăsarea până a nu-și aduna roadele talentului său într'un singur mănunchiu.

Volumul lui Cincinat Pavelescu ajunsese un basm. Vestit de atâteaori, cerut de toată lumea, fâgăduit tuturor, se ridicau mereu piedici în drum cari să-i amâne ivirea pentru timpuri mai bune... Unii își luau nădejdea de a-l vedea cu ochii, crezând că va face poate bucuria urmașilor noștri. Mi-aduc aminte că anul trecut în urma unei șezători dela Galați, ne aflam cu toții în jurul mesei, noaptea târziu; paharele se înălțau fără popas în cinstea fiecăruia pe rând. Am ridicat și eu un pahar: mi-am dorit o viață atât de lungă, ca la adânci bătrânețe să pot spune în al o sutălea volum al meu toată dragostea ce am pentru poeziile lui Cincinat Pavelescu decurând ieșite la un loc...

Glumeam fără să bănuiesc că aveam să trăiesc acest vis repede decât aș fi putut crede. De atunci am avut prilejul să scriu despre poeziile lui Cincinat Pavelescu în *Comorbiri literare* din ianuarie 1911, când volumul trebuia iarăși să iasă, și acum când în sfârșit a văzut lumina, când îl țin aievea în mână, ca pe ceva prețios de care ți-

frică să nu se risipească printre degete, ca o aburire...

*

În aceste rânduri îmi propun să închez în câteva linii generale caracteristica talentului lui Cincinat Pavelescu, dar mai ales îmi iau sarcina de a arăta de ce poeziile lui trebuie să pătrundă, *cu deosebire* în Ardeal, în masse cât mai largi. De altminteri, scriind aceste foiletoane pentru publicul de dincolo, îmi voi da silința, pe cât îmi va fi cu putință, să privesc toate chestiile sub lumina specială a Ardealului, spre a aduce cât mai mult folos cititorilor mei...

*

Dacă ar fi să închegăm în câteva cuvinte talentul lui Cincinat Pavelescu, am spune că e un epigramatic și un erotic sentimental, duios, fără a fi senzual sau dureros...

Ironic și duios, sunt două noțiuni, cari, deși ar părea nepotrivite, se împacă foarte bine și se găsesc împreunate de fapt în foarte mulți scriitori, începând cu acel sarcastic Dickens, unul din cei mai duiosi povestitori din câți au fost vreodată sau cu Alphonse Daudet, care după ce născoci pe nemuritorul Tartarin găsi adevărate comori de simțire aleasă pentru micul Jack...

Trebuie să mărturisesc însă că partea cea mai bună a reputației lui Cincinat Pavelescu — înainte de volum — era ca epigramist... Cine îl cunoaște, știe de ce putere de observație, de ce îndemnată găsire a laturii slabe, de ce ingenioasă lesniciune de a face apropieri de cuvinte, de ce vervă,

de ce spontaneitate, de ce ușurință de versificație se bucură acest poet atât de scriitor, atât de comunicativ, atât de spiritual. Epigramele lui sunt cunoscute de mulți; ele au fost culese de unii pe albumuri, spre a se șopti adese după masă. Unele sunt clasice; foarte multe nu se pot publica de oarece au prea mult piper; altele au nevoie, pentru a fi înțelese, de lungi lămuriri. Pe cele mai aoperite le spune însuși poetul cu un rar talent, prin întruniri și șezători. Foarte puține au fost însă publicate. Volumul de „Poezii” ieșit acum nu cuprinde nici una. Poetul ne datorește deci un alt volum, mai discret, retras într'un număr mai răstrâns de exemplare, — anume pentru prieteni...

*

În ceea ce privește poezia lirică, Cincinat Pavelescu a încercat firește mai multe coarde. De pildă ne-a dat pastele, dar nu descriptive ci *setimentalizate*.

Natura nu e un însemnat element poetic decât atunci când e trecută printr'o stare sufletească, printr'un sentiment caracteristic. Iată de ce sunt unele pastele atât de reci. Ele se mărginesc la zugrăvirea amănunțită a unui colț de natură, făcând pictură în cuvinte. Acest colț de natură numai atunci însă ne farmecă prin căldura lui când e prins sub raza de lumină a unui sentiment, a unei pasiuni ce-l mărește cât colorează și îi dă viață. Pastelele lui Cincinat Pavelescu — puține la număr, de altminteri, — sunt printre aceste. Între dănsule strălucește mai ales *Primăvara*, ca o adevărată podoabă.

mai falnică serbare a poporului românesc din țara sfântului Ștefan. Căci întreită a fost această serbare națională, care în porțiunile ei impozante a stors respectul și admirația celor mai înverșunați dușmani ai noștri.

Blajul istoric a fost de data asta mărturia puterii noastre de viață culturală. Pe câmpul Blajului în rotirile măiestre ale sobrului șoim alcătuit din genialitatea lui Vlaicu, s'a întruchipat pe câteva momente simbolul libertății dorite cu toată văpaia sufletului nostru de român. Iar încăpătoarele sale ale liceului au cuprins între zidurile sale surii, tăcute, tot ce geniul românesc a produs frumos, bun, minunat. Toate bogățiile și frumusețile sale au fost adunate aci în mănunchi în diferitele expoziții, dând elocvență dovadă despre simțul artistic, puterea de concepție și dezvoltatul lui sentiment artistic. „Cu toate însușirile și particularitățile lui, cu graiul și obiceiurile lui, cu credințele și superstițiile lui, cu portul și cu felul lui de viață, cu cântecile și jocurile, cu lucrările lui artistice” l-am văzut în aceste trei zile de neuitată sărbătoare, poporul românesc. Și tabloul minunat, caleidoscopic al acestor trei zile, nouă în veci neuitat prilej de adevărată înălțare sufletească, a stârnit respectul adânc al străinilor și chiar cele mai repugnante gazete ungurești, cu cele mai dușmănoase porniri împotriva tot ce e românesc, își închină steagul în fața puternicei noastre inteligențe și capitulează sfiite înaintea acestor manifestații minunate, de însuflețire delirantă necunoscută lor. Cea mai eclatantă dovadă, că lupta culturală ce se duce, de azi încolo cu tot mai mare îndârjire, va sfârși cu triumful neamului românesc, stăruitor, docil, inteligent dar asuprit de mașteritatea împrejurărilor.

Dee bunul Dumnezeu ca sborul, vulturesc al aeroplanului lui Vlaicu să fie prevestitorul sborului sufletului românesc cult și liber, stăpânind cu puterea luminei sale dușmanii libertății și ai adevărului; să fie simbolul viitorului de aur, ce românimea are.

Poetul s'a mai încercat, vremelnic iarăși, și în poezia filozofică, dându-ne acel minunat *Panteism*, grațios, elegant, duios, plin de dulcea melancolie a scurgerii lucrurilor, dar nu și a pieririlor, de oarece așa stă legea firii ca toate să se prefacă și să trăească veșnic în alte alcătuirii:

— Dar soarele ce moare înăcă
Mai râde 'n pomii înfrunziți,
Și 'n seara clară și adâncă
Mai cântă râul: auziți!
O voi, ce mai trăiți o clipă
În ritmul vieții și-al iubirii,
Lăsați pe morți în groapa lor
Să 'ndeplinească legea firii.
Și voi în pripă,
Sorbind mirosul primăverii,
Din vântul care mișcă merii
Înfloriți,
Veți bănuși într'o aripă
De pasere ce trece
Ca un fior,
În umbra unui nor,
În picul rar de ploaie rece,
În vânt când mișcă trandafirii,
Că morții voștri din mormânt
Sunt: apă, umbră, floare, vânt.

*

Dar aceste poezii, oricât de frumoase ar fi sunt rare și în treacăt.

Partea cea mai temeinică a operei lui Cincinat Pavelescu e poezia erotică, spre care se îndreaptă toate firele ascunse ale talentului său... El e unul din cei mai buni cântăreți ai iubirii dela Eminescu încoace...

Cuvântarea

de deschidere a adunării generale a Fondului de Teatru, rostită de d. Vasile Goldiș

I. P. S. Voastră domnilor mitropoliți, P. S. Voastră domnilor episcopi și iubiți oaspeți!

Cu adâncă părere de rău trebuie să anunț, că atât ilustrul președinte al acestei societăți d. dr. Ioan Mihu, cât și vrednicul nostru vicepreședinte d. Virgil Onițiu din motive sanitare sunt împiedecați a lua parte la această adunare generală.

Astfel în ultimul moment, ca membru mai vechiu al comitetului, am fost necesitat eu să primesc asupra-mi de astădată conducerea adunării generale a societății pentru crearea unui fond de teatru național român.

Regret adânc această întâmplare nu numai pentru motivul, că ea ne-a lipsit de bucuria a avea între noi pe cei doi bărbați distinși ai neamului nostru, dar o regret și pentru cuvântul, că în acest chip această adunare generală, menită să contribuie la înălțarea serbărilor culturale ale națiunii noastre, cari se desfășură cu atâta splendoare în aceste zile pe pământul Blajului sfințit prin atâtea scumpe amintiri, este lipsită de decorul, pe care l-ar fi primit prin conducerea ilustrului președinte ori a vrednicului nostru vicepreședinte.

Și tocmai acum am fi avut mai mare trebuință de înțelepciunea acestor frați ai noștri, când societatea pentru crearea unui fond de teatru român intră în o nouă fază a propășirii spre mărețul scop, pentru care cu adevărat idealism a fost susținută prin atâtea greutăți și îndoieli.

În adunarea generală extraordinară din anul trecut s'a făcut schimbarea statutelor acestei societăți în scopul ca să avem puțința de a iniția lucrările pregătitoare pentru inactivarea faptică a teatrului român. Guvernul a încuviințat această schimbare de statute și astfel societatea noastră se află în fața problemei: ce și cum este de făcut, ca visul frumos al înaintașilor noștri atâtea vremea multora dintre noi li se părea într'adevăr vis în veci ne-realizabil, teatrul nostru național român să se înfăptuiască.

E mare și grea problema aceasta, dar ea este totodată și una din cele mai arzătoare, din cele mai frumoase probleme ale vieții noastre obștești, căci, așa simțim, teatrul român are să devie mijlocul cel mai efectiv pentru desăvârșirea conștiinței noastre naționale și în consecință pentru consolidarea unității culturale a întregului neam românesc, căci teatrul, ce voim a înființa nu va fi „teatrul meserie”, întreprindere comercială, ci trebuie să fie „teatrul artă”, biserică a bunelor moravuri, școală

Totuși, iubirea poetului nu e personală. Nimic tragic ca în poezia vulcanică a lui Eminescu; nimic tumultuos și vehement ca în erotica lui P. Cerna. Gama sentimentală a lui Cincinat Pavelescu e mai mijlocie; tonul e mult mai înfrânt și mai potolită. Poeziile lui nu sunt nici senzuale, nici pătimase, nici răsvrătite, ci se încheagă dintr'o sentimentalitate cu desăvârșire duioasă, dulce, visătoare, și mai ales melancolică. E sentimentalitatea ce se cuvine de minune unor romane, unor cantilene, unor cântece, cum sunt cele mai multe din aceste poezii.

Scurte, aproape toate turnate în măsura unui cântec, prin discreția lor, prin melancolia covârșitoare ce se răspândește din ele, nemijlocit ca o mireasmă, uneori chiar prin humorul lor foarte acoperit, aceste poezii amintesc *lied*-urile lui Heinrich Heine, unul din măestrii genului, dacă nu și a poetului.

A cita versuri din ele e de prisos. Toate, sau aproape toate, sunt frumoase, când primăvăratice, când imprăștiind jalea iubirilor de toamnă, duioase, gingașe, cu un mare simț al formei grațioase, subtile, fără a fi din cale afară de rafinate, versuri de Antologie, rostite în amurg, menite a câștiga inimile simțitoare, ce mai ales au trecut prin ispititoare încercări ale iubirii, versuri, cărora nu le mai lipsește decât de a fi spuse, armonios, de însuși poetul, cu marea lui artă de a spune...

*

Dar sunt și alte cuvinte, pentruca poeziile lui Cincinat Pavelescu să pătrundă cât mai mult în Ardeal...

de însuflețire și sfânt indemn spre tot ce este bun, nobil și frumos.

Suntem adânc convinși de adevărul cuprins în cuvintele lui Mihail Eminescu: „Dacă repertoriul e sufletul unui teatru, actorii sunt corpul lui, sunt materia în care se întrupează repertoriul.”

Teatrul național român, pe care voim a-l înființa, trebuie să fie suflet frumos în trup sănătos, căci numai în acest chip el va deveni templul, în care se va lucra cu însuflețire și devotament la făurirea măreței și fericitei națiunii noastre românești.

Și tocmai, fiindcă a sosit ceasul, în care societatea teatrală română are să pună temelie principilor, cari să fie diriguitoare la crearea repertoriului potrivit al viitorului teatru român precum și la creșterea, îndrumarea și angajarea puterilor necesare de actori, trebuie mai vârtos să regretăm lipsirea din mijlocul nostru a președinților acestei societăți, cari ar putea să aibă și îndreptățirea și chemarea, dar și pătrunderea înțeleaptă spre a desemna linii conducătoare pentru rezolvirea problemei frumoase, dar grele, care ne preocupă.

Mie îmi lipsește doar toate acestea, dar fără îndoială îmi lipsește îndreptățirea, ca dela acest loc să preocup prin ale mele vederi dorințele și hotărârile eventuale ale Onoratei Adunări asupra chestiunilor, cari de astă dată vor fi puse la ordinea zilei. Simțesc, că în acest loc nu am alt drept, decât datorința conducerii formate a desbaterilor onoratei adunări generale.

Problemele date spre rezolvire acestei adunări sunt cuprinse toate în rapoartele Comitetului, cari vi s'au înaintat. Înainte de a trece însă la acestea îmi țin de cea mai plăcută datorință a aduce adâncă mulțumită Excelențelor lor Înalt Prea sfințitelor domni Arhiepiscopi și Mitropoliți și Preasfințitelor domni Episcopi ai bisericilor române, cari ilustrează cu înalta lor prezență și această adunare a noastră. Cu atât mai vârtos mă simt dator la aceasta, că unul dintre Preasfințiiile lor, anume P. S. Sa D. Episcop dr. Miron E. Cristea din Caransebeș a fost totdeauna sprijinitorul cel mai mare al acestei societăți, ba ani de-a rândul a fost în Sibiu bărbatul de încredere al comitetului nostru. Aș putea acum să termin, dar prilejul, pentru care societatea teatrală își ține adunarea sa generală anul acesta la Blaj, mă îndeamnă, ca și din acest loc să exprim fericirea noastră că ni s'a dat să fim martori și părtași la aceste zile mărețe, la această triumfală sărbătoare a culturii naționale românești.

Soră mai mică, dar soră dulce și iubitoare, Societatea pentru crearea unui fond de teatru a venit cu drag și cu mândria să iee parte la nunta frumoasă și veselă a surorii sale mai mari, la nunta, la care cu binecuvântarea tuturor mitropoliților și episcopilor români națiunea română din Ungaria și Transilvania a jurat credință pe veci unității sale culturale, unității sale în cugete și în simțiri.

Din ceruri ne privesc marii arhieri, cari au fost, și Andreiu cu umilință se prostorne dinaintea tronului celui Atotputernic zicând: Ție îți mulțumesc, Doamne, căci văd înoindu-se fi națiunii mele, cum se înnoiesc tinerețele vulturului.

Adunarea generală a societății pentru crearea unui fond de teatru național român o declar deschisă.

Darea de seamă

făcută de secretarul Societății pentru fond de teatru

Onorată adunare generală!

Simțim o bucurie deosebită în sufletul nostru, când ne prezentăm cu Societatea pentru fond de teatru român în orașul Blaj, această veche vatră a luptelor pentru cultura românească.

Locul acesta sacrat prin jertfele sale seculare pentru neam, precum și prilejul festiv al adunării, ne scot în relief ideea continuității luptelor noastre culturale. Locul și prilejul acesta ne face să simțim, că noi toți și îndeosebi toate societățile noastre culturale alcătuim o zală, care se leagă de o tradiție mărețată prin jertfe și stăruitoare prin muncă, și care tinde la un asemenea viitor. Locul și prilejul de azi constituie în sine un control — per eminentiam — sever și cu desăvârșire chemat de a ne judeca pe toți, dacă în activitatea noastră pentru cultura românească am

înaintat pe acea cale tradițională a jertfei și a muncii și dacă am urmărit același ideal cultural, ca fericirii noastre înaintași.

Având firma credință, că n'am pierdut direcția dată de trecutul nostru și că nu ne-am răstăcit în calea noastră spre viitorul dorit, avem onorul să vă prezentăm și să supunem justei d-voastre aprecieri:

Raportul general

al comitetului Societății pentru fond de teatru român pe anul de gestiune 1910/11.

Ședințele comitetului. Comitetul s'a întrunit în acest an în 10 ședințe, 2 plenare și 8 la cari au luat parte numai membrii domiciliati în Brașov, sediul Societății. Comitetul s'a îngrijit să execute hotărârile adunării generale din urmă, să administreze și să sporească averea Societății; în fine comitetul d-v. a desbătut problemele, pe care le-a găsit de folos pentru dezvoltarea scopului Societății și a inițiat întru cât s'a putut, aplicarea lor practică.

Chestiunile principale, de cari s'a ocupat comitetul în ședințele sale, sunt următoarele.

Modificarea statutelor. Expirând în anul 1913 periodul de 10 ani, pentru care se determinase, prin principiile depuse în planul de acțiune votat de adunarea generală din 1903, calea de urmat, pe timp de 10 ani, în vederea dezvoltării scopului Societății noastre, comitetul a început a se ocupa de ideea: cum să se îndrume activitatea Societății, pentru viitor, potrivit cu puterea, ce reprezintă acum Societatea și potrivit cu problema, ce i-se impune în baza stadiului ei de dezvoltare de acum.

Purtat de nuzința de o parte de a deschide mai larg teren de activitate pe seama Societății, iar de altă parte de a-i asigura neîmpiedecata dezvoltare succesivă a scopului ei, comitetul a ajuns la convingerea, nutrită altcum de mult, de toți aceia, cari se cugetă la binefacerile culturale și artistice, ce ar fi chemată Societatea noastră să reverse asupra neamului nostru din patrie, ca mai întâiu să inițieze modificarea statutelor Societății.

Ultima adunare generală ordinară ținută în Reghinul-săseșc a și dat comitetului mandat, să se ocupe de chestiunea aceasta și să prezinte propuneri concrete în proxima adunare generală. În baza aceasta, comitetul a pregătit un proiect de modificare a statutelor în sensul considerațiilor sus-amintite.

A convocat apoi pentru 6 nov. 1910 în Brașov o adunare generală extraordinară, în care s'a prezentat proiectul de modificare a statutelor. Adunarea generală a primit proiectul prezentat de comitet, însărcinându-l să înainteze statutele modificate ministerului reg. ung. de interne spre aprobare. Ministrul reg. ung. de interne, cu datul de 13 decembrie 1910, nr. 175624 din 1910 V-a a și aprobat statutele modificate cu unele mici observări.

Aceste statute aprobate împreună cu observările făcute de d. ministru, le prezentăm Onor. adunării generale, ca acluz la acest raport sub 1.

În baza §. 7. al Statutelor modificate adunarea generală extraordinară din 6 nov. a. tr. a și întregit numărul membrilor din comitet, dela 7 la 9, alegând încă doi membrii noi în comitet, anume pe d-nii dr. Iuliu Maniu și Anton Mocsonyi de Foeni. A mai rămas ca on. adunare generală actuală să aleagă din sânul comitetului un controlor, la postul creat prin §. 7. al statutelor modificate.

Planul de acțiune pentru viitor.

Adunarea generală din anul trecut a hotărât, „ca comitetul Societății să prezinte la proxima adunare generală un plan de acțiune, compus în cadrele indicațiilor precizate în discursul de deschidere al d-lui prezident dr. I. Mihu, ținut la acea adunare“. Comitetul în urma acestui mandat precum și în urma situației schimbate prin modificarea statutelor, s'a ocupat în mai multe rânduri de această însemnată chestiune. Studiindu-o, a căzut de acord, că în legătură cu ea trebuie rezolvată și o altă problemă devenită actuală, atât în urma situației nouă, cât și în urma instituirii comitetelor filiale, precum și a dispoziției introduse în privința plății în rate a taxelor de membrii fondatori și pe viață, cari au înmulțit în mod considerabil agendele secretariatului și ale casariatului.

Este vorba de necesitatea instituirii unui

organ executiv al Societății, cu locuința și biroul său permanent în sediul Societății, care să conducă agendele de propagandă teatrală și să săvârșască lucrările de birou, reclamate la manipulația oficiului de casă și de agendele de cancelarie ale secretariatului.

În urma aceasta Comitetul a pregătit un nou plan de acțiune cuprinzând principiile și normele, menite a îndruma în viitor, după expirarea planului de acțiune în vigoare acum, activitatea societății, precum și normele pentru sistematizarea unui organ executiv salarizat, pe care îl transpunem spre aprobare, onoratei adunări generale sub 2.

Admițându-se acest nou plan de acțiune comitetul va redacta câte un regulament special pentru determinarea agendelor și responsabilității, ce-i vor reveni acestui funcționar al societății.

Averea societății. Cu sfârșitul anului 1910/11. 30 Iunie 1911, averea Societății constă din cor. 529,837.44. Sporul averii realizat în anul din urmă, care s'a capitalizat, e de cor. 22,025.40 la „numărar“ și cor. 9392 la „efecto“ cu totul 31,417.40. Toată averea Societății, hârtii de valoare și libele de depunere, se păstrează și acum gratuit la institutul „Albina“ filială Brașov. Amănunte despre întreaga gestiune financiară și despre administrarea averii Societății se dau în raportul de casă, ce ne-a prezintat casarul nostru și pe care-l acludem ca adnex la acest raport sub 3.

Tot aci se prezintă și proiectul de budget pentru anul de gestiune 1911/12.

Fondul Dr. I. Mihu. Comitetul a luat act de observările făcute de adunarea generală din urmă la unii §§. ai Regulamentului de administrare și împărțire a venitului fondului Dr. I. Mihu și le-a dat stilizarea potrivită, redactând textul definitiv al acestui Regulament. În baza dispozițiilor lui Comitetul a publicat încă în anul acesta concurs pentru distribuirea venitului fondului de pe cei doi ani trecuți, în sumă de 1000 cor., pentru:

„I. premiarea și publicarea de piese teatrale originale românești potrivite scopului urmărit de Societate și

„II. premiarea sau ajutorarea publicării de colecțiuni de muzică populară română sau compoziții muzicale, originale cu motive românești“.

La acest concurs s'au prezentat lucrări muzicale dela 8 compozitori, și piese teatrale dela 9 autori. Lucrările intrate la concurs s'au dat spre cenzurare unei comisiuni, care își va prezenta raportul până la 14 Octombrie a. c. Socolile și budgetul fondului de transport On. adunării generale sub 4.

Legatul Procopie Cazotti. Avem plăcere a vă comunica cu această ocaziune, că înaltul scop urmărit de Societatea noastră fu apreciat cu căldura caracteristică sufletului nobil omenesc de un nou mecenat, de Procopie Cazotti din București, care prin testamentul său din 2 Decembrie 1895 a făcut un legat de 10.000 lei pentru Societatea noastră. Mutându-se anul trecut la cele vecinice sufletul acestui distins și pentru Societatea noastră nemuritor bărbat, Eforia Spitalelor civile din București, ca moștenitor universal și executor testamentar al fericitului fondator, a liberat Societății în 21 Ianuarie a. c., la întervenirea Comitetului, legatul de 10.000, în două scrisuri fonciare române de 5 la sută.

În urma aceasta fericitul Procopie Cazotti și-a înscris numele între marii binefăcători ai Societății noastre.

Comitetul crede că îndeplinește un act de recunoștință față de memoria fericitului binefăcător, dacă din legatul susamintit va constitui un fond special cu numele „Procopie Cazotti“, al cărui venit să se împartă după normele și în baza Regulamentului fondului Dr. I. Mihu, așa, ca în viitor să se împartă ca premii și ajutoare în un an venitul fondului Dr. I. Mihu și în altul venitul fondului Proc. Cazotti.

Comitetele filiale. Știm, că orice lucru nou cere o vreme oarecare pentruca să prindă puteri și să înceapă a da roadele așteptate. Așa este și cu Comitetele filiale ale Societății noastre. Aceste comitete filiale, dintre cari cele mai multe s'au înființat, acum doi ani, arată până acum — durere — puțină putere de muncă. Avem până acum 63 comitete filiale, aproape în toate ținuturile locuite de români. Însă dela puține comitete filiale ne-au sosit rapoartele cerute de § 18 lit. c.) al Regulamentului. Nu putem trece peste acest punct fără a aduce lauda cuvenită Comitetului filial din Deș și Beiuș, pentru activitatea lor condusă cu zel și cu

pricepere. În decursul anului din urmă s'au constituit comitete filiale în: Tinca, Beiuș, Oradia mare, Carei, Sătmar, Seini, Baia mare, Vișeu și Mănăstir.

Directorul artistic. D. A. P. Bănuțiu, directorul artistic al Societății, deși reținut pe un timp oarecare prin morb, a continuat și anul acesta cu munca sa pentru opera de întărire a Societății organizând comitete filiale, colaborând la reprezentările artistice de diletanți, ținând conferințe și adunând membri în jurul Societății. Pentru vara aceasta, îndemnat de succesele din anul trecut, Comitetul a aflat de bine a-l exmite într'un nou turneu artistic în ținuturile periferiale ale românilor din patria noastră, pe care l'a întreprins în colaborare cu bursierul societății d. Ionel Crișan, (d. St. Mărcuș fu împiedecat a se asocia) cu d-șoara Ana Voilean, apreciata elevă a Academiei de muzică din Viena, și a unor diletanți bine reputați. Ne-am convins și de astădată, că prin asemenea serate artistice — concerte, reprezentări teatrale și recitațiuni — se îndeplinesc scopuri culturale și artistice de mare însemnatate și totdeauna se cultivă interesul față de Societatea noastră.

Bursierii și ajutoarele. Bursierii Societății sunt tot cei din anul trecut, dnii: Ionel Crișian și Ștefan Mărcuș, cari își urmează studiile la academia de muzică din Viena, mai având încă un an de studiu până la absolvarea cursurilor. Prin atestatele, ce ne-au prezentat, au dovedit că sunt puteri de valoare și că muncesc serios.

Comitetul a mai votat anul acesta, în baza budgetului stabilit de adunarea generală, d-lui I. Harșia, student la Academia de muzică din Viena, un ajutor de 500 cor. numai pentru anul școlar 1910/11, precum și d-șoarei Ana Voilean, tot elevă la conservatorul de muzică din Viena, anul ultim un ajutor de 300 cor. tot numai pe anul școlar trecut, iar d-șoarei Mărioara Dima, despre al cărei talent dramatic Comitetul lavuse ocazie de repetiții să se convingă, i-a votat un ajutor de 500 cor. pentru anul 1910/11, cu asigurarea că pentru anul 1911/12 i se va da o bursă regulată de cor. 1200, pentruca să-și poată urma studiile de artă dramatică la conservatorul din București, unde a și dovedit spor foarte bun cu ocazia examenelor, dela sfârșitul acestui an școlar.

Pentru sporirea repertoriului teatral, comitetul a votat și în anul acesta onorare mai mici, câte 50 cor., pentru 4 piese, comedii localizate, corespunzătoare împrejurărilor noastre, (150 cor. dlui I. Schiopu și 50 cor. dlui Dr. Seb. Stanca), iar pentru publicarea și lățirea de lucrări muzicale românești a votat d-lui Dr. Tib. Bredicean 600 cor., ca să-și poată tipări lucrarea „La șezătoare“ și a liquidat dlui I. Vidu ajutorul de 500 cor. pus separat și în budgetul anului 1910/11, pentru acoperirea speselor de tipar avute cu edarea lucrărilor sale muzicale populare.

Biblioteca teatrală, edată de librăria I. Ciurcu sub conducerea și supravegherea comitetului s'a sporit în acest an cu 6 piese tipărite. Biblioteca constă acum din 32 piese, 2 piese sunt admise și vor ajunge în scurt timp la tipar; 4 piese sunt date spre cenzurare. Toate sunt localizări, mai ales din literatura franceză.

Membrii societății. Societatea în avântul de progres câștigă tot mai mult teren în societatea cultă românească adunând tot deodată în jurul său tot mai mulți membri. Societatea are acum, în viață, 263 membri fondatori, 733 pe viață, 172 ordinari și 11 ajutoari. Mulți fruntași români se înscriu acum în baza hotărârii adunării generale din Oravița, îndatorindu-se a plăti taxa în rate anuale. Dar trebuie să accentuăm cu multă părere de rău, că avem foarte mulți membrii fondatori și pe viață, cari s'au obligat să-și plătească taxele în rate, însă fără să se fi ținut de angajamentul luat, deși s'a stăruit foarte mult și în anul acesta pentru încasarea ratelor restante — după cum se vede mai deaproape în raportul casierului nostru.

Anuarul Societății de pe anul 1909 | 10 (al XVI-lea) a ieșit de sub tipar și s'a împărțit deja membrilor Societății, institutelor culturale și bărbaților distinși ai vieții noastre românești. S'a retipărit și discursul dlui președinte dr. I. Mihu, rostit la adunarea generală din Reghin și s'a trimis comitetelor filiale spre a se distribui.

Terminând, cu acestea raportul nostru general, ne rugăm, ca On. adunare generală să binevoiască:

1. să ia în general la cunoștință raportul despre activitatea Comitetului;

2. să ia la cunoștință statutele modificate și aprobate de Ministerul reg. ung. de interne sub Nr. 175624 | 1910 V-a, împreună cu observările făcute și să decreteze punerea lor în aplicare;

3. să aproabe noul plan de acțiune, care pentru proximi 2 ani de tranzație, se va aplica în mod experimental, având să intre în plină valoare și în mod definitiv numai cu anul 1913 | 14;

4. să ia la cunoștință socotelile fondului dr. I. Mihu și să aproabe proiectul de buget, al acestui fond;

5. să ia cu recunoștință act de legatul de 10.000 lei lăsat Societății, de fericitul Procopie Cazotti, din București, și să decreteze, că din legatul acesta, să se constituie un fond cu numele marelui binefăcător, *Procopie Cazotti*, având a se administra și folosi pe aceleași baze și cu acelaș scop, ca și fondul dr. I. Mihu, având a se utiliza venitele curente spre scopuri de premii și ajutoare tot la 2 ani, alternativ cu premiile din fondul dr. I. Mihu;

6. să-și exprime adâncile sale sentimente de recunoștință față de fericitul donator și binefăcător al Societății, Procopie Cazotti, prin ridicare și prin mențiune onorifică la protocol;

7. să ia la cunoștință activitatea de propagandă artistică a comitetului prin exmiterea directorului artistic, A. P. Bănuțiu, precum și înființarea novelor comitete filiale;

8. să ia la cunoștință și să aproabe dispozițiile comitetului cu privire la conducerea Societății, la administrarea averii și cu privire la împărțirea ajutoarelor și onorarelor.

9. să aleagă dintre membrii actualului Comitet un controlor;

10. cenzurând socotelile, actele și registrele de casă ale exercițiului financiar 1910 | 11 și găsindu-le în ordine să dea comitetului absolutoriul — și

11. să voteze bugetul pentru anul 1910 | 11 în forma prezentată de comitet.

Din ședința comitetului Societății pentru fond de teatru român, ținută în Brașov, la 5 august nou (23 Iulie v.) 1911.

Virgil Onițu,
viceprezident.

Dr. Ioanif Blaga,
secretar.

Plan de acțiune

al „Societății pentru fond de teatru român“

Dispoziții generale.

Prin modificarea statutelor, votată de adunarea generală extraordinară, ținută în Brașov la 6 noiembrie 1910, și aprobată de în. min. al internelor sub n-rul 175624 V-a din 1910, activitatea Societății pentru fond de teatru se bifurcă în două direcțiuni:

a) de o parte în direcția dela început: de a crea un fond, din care cu timpul să fie posibilă înființarea unui teatru național român (§ 1 al statutelor aprobate la 15 febr. 1877 sub n-rul 6787 de ministrul internelor);

b) de altă parte de a promova și până atunci arta teatrală română în Ungaria (al. 3 a §-ului 21 al statutelor modificate și aprobate sub n-rul 175624 de ministrul internelor).

În urma acestei bifurcări, comitetul societății este dator în conformitate cu dispozițiile indicate ale statutelor să-și extindă activitatea în ambele direcțiuni.

a) Crearea fondului.

Până la atingerea sumei, care se va dovedi de absolut necesară pentru susținerea din venitele ei a teatrului național român în Ungaria societatea va augmenta an de an fondul cu următoarele venituri;

1. Cu 40 proc. din venitele fondului general, cari an de an sunt a se adăuga la capital (fondul general);

2. cu taxele de membri de toată categoria, cari sunt a se adăuga la fondul general spre capitalizare;

3. cu oferte, legate și alte venituri destinate a fi alăturate la fond spre capitalizare.

În scopul înmulțirii membrilor societății este dator comitetul a face prin organele sale executive propagandă continuă în public și în presă, cu ocaziunea reprezentațiilor teatrale aranjate cu sprijinul material și moral, cât și sub egida societă-

ței, îngrijindu-se ca chestia teatrului național român să fie cunoscută marelui public prin conferențe potrivite și prin scrieri apte a susține viața interesului publicului pentru această societate și scopul ei propriu. Iar pentru a asigura sprijinul ziaristicii române, să fie invitate toate ziarele noastre mai de seamă la adunările generale, reprezentanții presei să fie provăzuți cu cvartir liber, bilet gratuit pentru banchetul festiv și toate reprezentațiile și festivitățile publice, împreună cu adunările generale, toate aceste — în caz de lipsă — chiar și pe spesele Societății.

Toate venitele curate ale adunărilor, reprezentațiilor teatrale de propagandă, a festivităților aranjate cu prilejul adunărilor generale, cât și eventualele donațiuni — fără indicarea unei mențiuni speciale — sunt a se alătura la *fondul general*, care formează capitalul Societății și din ale cărui venituri se va înființa la timpul său teatru național român.

Eventualele *fonduri speciale*, dăruite Societății cu scop în special determinat, au să fie administrate separat în conformitate cu scopul lor. Astfel de fonduri speciale avem de prezent două și anume: *fondul dr. Ioanif Mihu* în scopul de a conferi premii și ajutoare pentru piese teatrale bune și *fondul Casotti* în scopul de a se conferi premii și ajutoare pentru compoziții românești originale sau armonizate după motive populare. Venitele acestor fonduri, precum și a eventualelor alte fonduri, ce se vor crea sau dona Societății *n'au să fie adăugate la fondul general*, ci au să fie administrate separat în conformitate cu regulamentele speciale ale acestor fonduri.

Afară de aceste fonduri speciale se va mai crea un *fond disponibil* din acele sume, cari au fost preliminate în buget pentru anumite scopuri, dar n'au fost întrebuițate. Aceste sume nu se vor adăuga la fondul general, ci se vor administra separat și se pot întrebuiți în parte sau în total în alt bugetar, dar totdeauna numai pe baza și marginele bugetului votat de adunarea generală.

b) Promovarea artei teatrale române

Și până ce fondul Societății va atinge suma, din care va fi posibilă înființarea teatrului național român, Societatea, în scopul promovării artei teatrale române în Ungaria, va face propagandă pentru teatru și artele înrudite la românii din Ungaria;

va distribui burse pentru tineri de ambe sexe, cari vor dori să se perfecționeze în arta dramatică, muzicală și în orice altă artă sau știință în raport cu teatrul;

va distribui și ajutoare pentru piese teatrale bune și alte opere alese literare sau artistice în raport cu teatrul, originale, traduceri sau localizări;

va subvenționa una sau mai multe trupe teatrale române ambulante și va folosi toate mijloacele morale și materiale, pentru sporirea reprezentațiilor teatrale bune la românii din Ungaria;

iar cu începere dela anul 1920, care va fi al 50-lea dela fondarea Societății, va organiza sau subvenționa o *trupă ambulantă permanentă*, în măsură a da bune reprezentațiuni de piese populare cu cântece naționale, comedii și așa zise piese de salon de un gen mai ușor, asigurând fiecărui actor un minim de retribuție fixă, o parte alie votată din beneficiul reprezentațiilor și ajutor la caz de bătrânețe sau insuficiență, cauzată prin morbo;

în fine va edita o bibliotecă teatrală și muzicală și din caz în caz, permițând mijloacele va scoate în editură proprie opere de artă muzicală și teatrală de ale compozitorilor și autorilor noștri mai de seamă.

Dispoziții speciale.

Înmulțindu-se astfel problemele Societății, se impune necesitatea angajării unei puteri de lucru, potrivit retribuției, resp. necesitatea sistemizării unui organ executiv salariat în serviciul Societății, căruia îi zicem deocamdată, pentru a susține continuitatea cu trecutul: *Director*.

Diferențiindu-se astfel cercul de competență al funcționarilor de până acum ai Societății, este necesar a fixa de nou atât cercul de competență al secretarului, casiarului și controlorului, cari sunt membri ai comitetului, cât și al organului executiv (directorul), care va fi salariat de comitet, dar nu poate face parte din comitet.

Cercul de competență al acestora se stabilește în modul următor:

I.

Secretarul:

1. Face sumarul adunărilor generale și ale comitetului;

2. Face dispozițiile și comunicările necesare pentru executarea concluzelor comitetului;

3. face proiectul raportului general pentru adunarea generală;

4. face convocarea adunării în conțelegere cu prezidiul și directorul.

II.

Casierul și controlorul:

1. face controla și ține evidența valorilor predate băncii spre păstrare;

2. face controla și ține evidența contului curent dela bancă;

3. asemnează la mâna directorului erogatele prevăzute în buget;

4. îngrijește, ca erogate neprevăzute în buget, să nu se facă, decât pe baza unui concluz al comitetului plenar;

5. face contul fondurilor la finea anului;

6. face proiectul de buget, având în vedere dispozițiile statutelor și concluzele speciale ale comitetului.

Toate celelalte agende de casă trec în sarcina organului executiv (Directorul).

III.

Directorul.

I.

Directorul se alege pe un period de cinci ani, de comitet, pe baza unui concurs, iar la expirarea periodului poate fi reales, dar nealegându-se din nou, nu are nici un regres față de Societate. La caz de realegere după serviciu de cinci ani devine definitiv, iar după serviciu de 30 ani are drept la penzia întreagă (salariul din urmă întreg, dimpreună cu cvincveni).

II.

Directorul e retribuit cu:

1. salar fix de 2400 coroane,

2. bani de cvartir 400 coroane,

3. pausal pentru susținerea unei camere potrivite, ca cancelarie a Societății, 200 coroane,

4. cinci cvinevenale în suma de 200 cor.,

5. provizie de 5 proc. după taxele intrate la casă dela membrii înscriși prin dânsul.

III.

Directorul poate fi oricând amovat dela postul său, pe lângă excontentare trilară, pentru:

a) neglijență în purtarea agendelor,

b) lipsă de interes sau pricepere în agendele sale,

c) incorectități sau malversațiuni,

d) insubordinație și neîmplinirea mandatelor primite.

IV.

Datorințele directorului sunt:

1. Îngrijește de propagandă în presă și în publicul românesc, pentru a se ținea treaz interesul pentru Societate și mișcarea teatrală;

2. caută a înscrie membri noi pentru societate;

3. ține în evidență și dirigează întreaga activitate a comitetelor filiale, îndrumându-le și sprijinindu-le, spre care scop va căuta a susține contact neîncetat cu ele;

4. ține în evidență reprezentațiile de diletanți și face prograndă pentru asemenea reprezentații, la cerere, dând informații, îndrumări și ajutorul moral și intelectual necesar: mai departe ține în evidență toate reuniunile noastre de cântări, de teatru și corurile noastre, urmărește lucrarea lor cu luare aminte și dă anual raport despre activitatea lor.

5. conduce cancelaria Societății, îngrijind corespondența curentă, arhiva, biblioteca și întreg inventarul Societății conform regulamentului special;

6. îngrijește de toate acele agende de casă, cari sunt precizate în regulamentul pentru serviciul de casă;

7. îngrijește de toate pregătirile necesare în vederea adunării generale, punându-se la timp în legătură cu intelectualii sau comitetul aranjator din localitatea respectivă;

8. face comitetului propuneri relativ la aran-

Marile serbări culturale dela Blaj

Aniversarea de 50 ani dela înființarea „Asociațiunei“

(Dela trimisul nostru)

— 29 august.

Ziua II.

Impresii

E tot acelaș entuziasm și acelaș interes îmbulzitor ca și în cea dintâiu zi.

La cassă — fereastra dela odaia pedelului dela liceu — îmbrânceană de coate, și îngrămădiri de bancnote, tot cu cifra de o sută pe ele.

Taraful lui Moș Ghiuțu încă nu s'a dus să se culce. Lumea povestește despre veselele de aseară

Aseară, ca noroc pentru cei tixiți în pavilion la concert, d-nii Coșbuc, Caragiale, Ranetti, dr. Scurtu, Eftimiu, s'au așezat la o masă în mijlocul seminarului, și jumătate lumea s'a adunat în jurul lor ca să-i asculte. Caragiale îl ridică în slavă pe Coșbuc: „Eu sunt o nimic, un om cu 4 clase primare, dar cunosc 6 poeți mari în lumea asta, și între ei este Coșbuc al nostru“. Discursuri chilometrice, pișcături, și glume până dimineata.

Ranetti, excelentul umorist și director al „Furnicei“ a rămas zăpăcit de cele ce a văzut la Blaj. „In țeară, sunt români mulți, bogați, și puternici, dar temelia lor este aci!...“ Apoi, vorba lui Bănuțiu, „intră și el în chestia românească“ — cece înseamnă: că românist sau tribunist?

„Titanii“

Valurile stârnite la banchet de mâna de aderenți a „titanilor“ se tulbură tot mai mult. Ziua de azi s'a început cu debutul lor.

Des de dimineată V. C. Osvadă, și o ceată din jurul lui vede intrigă în faptul că Societatea teatrală a pus de conferențiar pe Horia Petrescu în acelaș timp când are să cetească Goga și Popovici.

Insuși d. Popovici face chestie de cabinet din asta, iar d. Goga chestie de gastronomie. În sfârșit d. Horia Petrescu, ca să nu facă indispoziții gastrice cedează cu multă prevenire, și lasă pe mâne „varza“ sa, ca întâi să guste lumea „caviarul“ d-lui Goga.

*

D. Aurel C. Domșa, redactorul „Unirei“, și cel mai amabil protector al gazetarilor, face pace, invitând pe toți cei interesați în coartă, și mai ales pe gazetari, la o masă prietenească în grădina dela Veza.

Nu se uită însă gluma d-lui dr. Branisce spusă ieri, când badea George zicea că n'avem renegați. Dar avem în schimb oțeliți — observă d. Branisce.

Pressa

Niciodată încă nu s'a pomenit atâta mulțime de gazetari, ca și la aceste serbări. S'au dat 38 de legitimații pentru corespondenți.

Aproape toate ziarele maghiare din capitală sunt reprezentate „Alkotmány“ are tocmai pe redactorul șef. Din Cluj și Sibiu asemenea câțiva raportori. Furoare face prezența lui H. Steed și Clemence Rose, corespondenții ziarelor mondiale engleze, Times și Morning Post.

Din România sunt reprezentanți ai ziarelor „Adevărul“, „Universul“, „Minerva“, și ziarelor liberale.

Celelalte ziare asemenea au trimișii lor. Ziarele dela noi, au câte 3—4 raportori, și totuși abia joesc.

Nu se mai supără însă decât un suflet înăcrit de „micile mizerii“, al căror vină nu o mai poartă de și sincer o regretă d. Dr. D. Sabo, șeful statului major de organizație, și toată lumea, încă de eri e pasionată de zborul lui Vlaicu, care va fi azi după-ameaz.

Toată lumea de acest zbor vorbește. Vremea e minunată. Înainte de serbări a plouat, aerul s'a mai răcorit, acum e liniște și frumusețe în văzduh.

Liturgic. Parastas.

La orele 7 și 3/4 s'a celebrat în biserică, și afară în țintirim la morminte, un parastas solemn, pentru odihna sufletească a fondatorilor Astrei, înmormântați la Blaj: mitropolitul Alex St. Șuluțiu, Axente Severu, canonicul Papfalvy și alții.

În catedrală nu mai încăpea suflet de om.

Panegiricul a fost rostit de d. Ioan F. Negruț cu o deosebită solemnitate.

Ședința fondului de teatru.

Cu vorba „o simplă adunare generală“ nu este o bagatelizare, ci vrea numai să illustreze intenția celor dela „fondul de teatru“, ca să rămână modestă până la sfârșit, și să lase toată splendoarea zilelor pentru „Astra jubilentă“.

Rezultatul acestei intenții a fost, că adunarea fondului s'a pus pe a doua zi, și prezidenții dr. Ioan Mihu, și d. V. Onițiu nu s'au înfățișat să conducă adunarea generală.

O conduce prin urmare, ca prezident, cu dibăcia-i cunoscută, d. Vasile Goldiș.

Discursul d-sale e scurt și îndesat.

„Acuma, când am ajuns să putem face planul de acțiune al trupei teatrale, ce se va înființa, trebuie să ne dăm bine seama, că la noi teatrul nu este o întreprindere comercială, ci o instituție culturală, o biserică a artei!“. În asta culminează vorbirea sa, și ajungând la aceste culmi, stoarce aplauze. Apoi aduce elogiul episcopului dr. Cristea, unul dintre fondatorii societății și membru în comitet.

(Vorbirea d-lui Goldiș și planul de acțiune le dăm separat).

Prelații și fispanul de altfel au venit, fiind invitați de o deputație în numele căreia a vorbit maestrul Gheorghe Dima.

P. S. Sa dr. Miron Cristea vorbește mai lung, însă cuceritor, cu ușurință, fără de a fi obositor, și storcând adesea aplauze frenetice.

Aceste aplauze isbucnesc mai ales când dânsul spune, că „munca noastră culturală trebuie să fie și națională și că o singură rivalitate poate exista între cele două societăți culturale, ca și între cele două confesii: a ne întrece în isprăvuri bune!“.

Foarte bine a dat explicația celor ce s'ar fi putut mira de amestecarea unui cap

jarea festivalurilor artistice și disertațiilor dela adunările generale;

9. îngrijește de compunerea, tipărirea și distribuirea anuarului Societății la timp;

10. ține în evidență purtarea, sporiul și peste tot afacerile bursierilor;

11. execută toate mandatele primite dela comitet sau biroul comitetului;

12. prezintă la 31 decembrie și 30 iunie a fiecărui an câte un raport amănunțit și documentat despre sturea Societății și lucrările sale.

Bursele.

Se crează trei burse de câte 1200 cor. la an pentru tineri de ambe sexe, cari voiesc să se perfecționează în arta teatrală sau muzicală la vron conservator sau vreo școală specială, având pe lângă evaluarea dramatică sau muzicală să-și însușească limba literară românească într'o formă clară, cu accentul și direcțiunea curată.

Bursele le conferă pe baza unui concurs comitetul Societății în ședință plenară.

În primul rând vor fi luați în considerare tineri de ambele sexe, cari tind la astfel de evaluare mai înaltă, prin cari devin apți a intra în serviciul direct al Societății, ca membri ai trupei teatrale ambulante ce va subvenționa și eventual susține Societatea.

În al doilea rând vor fi luați în considerare candidați, cari prin evaluarea lor mai înaltă tind a face indirect serviciul scopurilor Societății ca profesori de muzică, dirigenți de cor și conducători de teatru de diletanți.

În cazuri excepționale se pot conferi burse și la tînări, cari se dedică artei teatrale sau muzicale, fără privire că vor ajunge vreodată în serviciul direct sau indirect al Societății.

Comitetele filiale

Regulamentul actual pus în mod provizor în practică se va revizui pe baza experiențelor câștigate, ținându-se în mai mare măsură seamă de împrejurările speciale din partea locului, unde se organizează asemenea comitete filiale, căci s'a dovedit, că după un model, potrivit într'o parte a țării, nu se pot activa cu succes comitete filiale în alte părți.

În deosebi trebuie să se țină seamă în tot locul de Reuniunile similare deja existente și unde este cu putință are să se institue comitetul filial în legătură cu Reuniunile de cântări sau teatrale din partea locului, eventual și numai ca expoziție a acestor Reuniuni sau coruri, ca astfel să se organizeze cu încetul toate corurile, Reuniunile noastre de cântări și teatrale sub conducerea și evidența Societății pentru fond de teatru român.

Dispoziții de tranziție

Acest plan nou de acțiune intră în vigoare cu începerea dela anul societar 1913/14.

Dar și până atunci se impune necesitatea de a face dispoziții de tranziție, așa în primul rând relativ la desărcinarea secretariului și casierului de actualele agende și reducerea la sfera de activitate prevăzută în acest plan de acțiune, în care scop deja în anul societar 1911/12 au să treacă agendele organului executiv (director) fixate în acest plan în competența actualului director artistic al Societății, cu excepțiunea punctului 6 (din partea III directorul). Iar pentru îndeplinirea agendelor de sub nr. 6 (din partea III directorul) determinate printr'un concluz special, comitetul va angaja putere auxiliară, care are să îplinească datorințele manipulațiunii de cassă.

Toate angajamentele luate de Societate față de actualii bursieri și actualii salariați ai Societății încetează cu finea anului societar 1912/13.

Dela anul societar 1913/14 încolo, poate intra comitetul în agajamente noi numai după ce va fi votat bugetul prim pe baza noului plan de acțiune și în conformitate cu acest buget.

Excepție se face numai relativ la contractul cu casina română din Brașov privitor la localul Societății, până ce va expira acest contract.

Din ședința comitetului „Societății pentru fond de teatru român“, ținută în Brașov la 30 Iulie, 1911 v.

Virgil Onițiu,
v. preș.

dr. I. Blagă,
secretar.

bisericesc în chestii lumești ca teatru. Crede că e datorința dânsului religioasă, de a se interesa și de a sprijini toate manifestațiile sufletești ale fiilor săi sufletești.

Acesta e și un obicei național la noi. Amintește că la Lugoj, în ziua de sfânta Mărie, hora trebuie să o înceapă totdeauna protopopul, oricât de bătrân ar fi el.

Cuvântarea P. S. Sale e primită ca un eveniment al zilei de azi, și e răsplătită cu o manifestație gălăgioasă, de simpatii și omagii. Președintele aduce mulțumite.

Bună impresie face salutul „Astrei”, adus de d. profesor d. A. Chețianu.

Deadreptul tristă impresie face (cum a făcut și ieri) salutul Asociațiilor culturale din Maramurăș și Arad — pe care nu l-au trimis.

Diferite corporații și-au trimis delegați, cari nu vorbesc însă.

Se alege diferitele comisii.

La sfârșit d. dr. Valer Branisce face o comunicare interesantă despre cea dintâi societate culturală națională a noastră, încercată în anul 1848 de deputații de atunci în dieta ardeleană. Șaguna a fost nașul acestei societăți, ale cărei statute le-a redactat Nichita Hertularie, ieromonah.

D. dr. Branisce cetește bucăți de literatură națională-naivă, scrisă de cei grupați în jurul acestei societăți, care de altfel a fost după scurtă viață înăbușită de revoluție.

Se cetesc depeșele următoare de felicitare.

Scuzati absența mea, pentru mine atât de dureroasă. Gândul meu este la voi.

Neamul român crească, înflorească.

Virgil Onițiu.

*

Din tabloul înălțător prezentat azi pe scena Blajului, unde capii bisericilor române, în numele culturii naționale își dau mâna, neamul românesc să-și iuțească zborul spre idealul național.

Pentru românii lugojeni:

Dr. Gheorghe Dobrin.

*

Depeșe au sosit puține.

Încă un semn, că toată lumea, care altădată își manifesta interesul prin depeșe, acuma și-o manifestă prin prezența sa.

Ședința ținută în pavilion, un local mult mai potrivit pentru adunări, decât catedrala, — se încheie.

Secțiile „Astrei”.

Aproape fără întrerupere, și fără de cea mai mică schimbare în public, ia preșidiul d. Bârsanu și deschide ședința secției literare.

D. profesor universitar, Dr. Iosif Popovici, ține conferință despre Ion Maiorescu, a cărui figură măreată, și luptă pentru desrobirea noastră culturală și politică, în acelaș timp, mai ales cu competența tratată de d. Popovici, contribuie mult la înălțarea solemnităților.

D. Octavian Goga cetește o conferință

despre literatura românească din veacul al XIX-lea. D. Goga e primit cu lungi aplauze, când apare pe scenă.

Iată resumatul conferinței:

Literatura acestui veac se leagă de istoria Blajului. Figura și epoca cea mai luminoasă al acestei literaturi este Andrei Mureșan. Marele glas al vremii răsună în lira lui Mureșan. Versurile lui, „de trăznet și pucioasă, să piară cel ce se va retrage” sunt o tresărire de conștiință a neamului întreg. — Alt popas în dezvoltarea literaturii este activitatea lui Cipariu. Este caracteristică și tendința acestui învățat, umblând să curețe limba română de barbarisme *vulgare*, (slavone, etc.) și înlocuindu-le cu alte *barbarisme*, — cele latinești, crezute superioare.

Acest curent se explică cu „naționalismul lăudăros”, dela modă. Adevărata concepție de limbă și literatură, corespunzând firei și însușirilor noastre, totuși birue în scurt timp. Învinge fără de-a se lupta, prin un proces natural. Eleganța lui Alexandri aduce limba în ogășele ei naturale. Și tot el aduce țărănimea cel dintâi ca material de inspirație literară. Pe urmă procesul natural, se preface în sistem și se constituie în partid. Apare Junimea. — Marele eveniment din 1877, revoluționează și literatura. Scriitorii se lasă de trecut și își îndreaptă privirea la noi înșine. Tunurile dorobanților viteji au făcut uitată acvila romană, și l-au făcut prețios și plin de încredere *prezentul*, cu toate bucuriile și mizeriile noastre mărunte. Țăranul român devine principalul element literar. Era firesc ca curentul cel nou să treacă repede în Ardeal, și să stăpânească mai ales aci.

(Conferențiarul vorbește de Coșbuc, și auditorul demonstrează în jurul poetului care e de față).

Țărănimea este singura clasă socială românească, care are trecut, și perfect echilibru sufleteș.

(Puternice aplauze. Jos Zamfirescu!)

Literatura românească va purta încă multă vreme acest timbru, și oricât se vor trudi urmașii de crai bizantini, care poet adevărat mai are visuri de împlinit, totdeauna din zestrea sufletească ce ne-a dat-o geniul popular, se va inspira.

(Cele mai demonstrative aplauze acopăr ultimile cuvinte ale conferențiarului).

Prânzuri

Pe la birturi aseară nici pâne uscată nu se mai căpăta.

Gazetarii urmează celei mai amabile invitații a d-lui Aurel C. Domșa, la grădina din Veza. Acolo ne așteaptă Liciu, Caragiale și St. O. Iosif. Un prânz boeresc și gazetăresc după toată rânduiala lui Melhisedec.

M e n u:

Tocăniță
Ciulama
Mușchi pe grătar
Cafea turcească.

A fost prânzul unității — culinare!!

D. Domșa, Caragiale, dr. Dăian, au închinat toaste serioase pentru presă, și unul pentru celalalt.

Liciu a spus anecdote hazlii, Eftimiu a recitat versul din Povestea Cosânzenei.

În vremea aceasta la mitropolie s'a dat un prânz mare în onoarea comitetelor și delegațiilor.

*

După amezii la orele 4 a doua ședință a secțiilor „Astrei”.

S'au rezolvat diverse chestiuni la ordinea zilei.

Zborul lui Vlaicu

Încă dela ora 4 valurile poporului, au început să curgă din toate părțile spre Câmpia libertății. Curiozitatea era nespusă și toți ardeau de nerăbdare să vadă aeroplanul zburând. Țăranii comentau în toate chipurile „drăcia” ori „minunea aia care zboară”.

Pe la ora 5 Câmpia Libertății și dealurile se împeștrău cu mii de oameni. Țăranii și cărturarii, arhierii și clerul, toți dela mic până la mare au izbucnit în strigăte de bucurie, când au văzut, că celebrul nostru aviator s'a așezat în aeroplan, pregătindu-se de zburat. Vlaicu dă drumul motorului, alicele încep a se învârti cu sgomot înfiorând pe toți de grijă și de plăcere.

Punct la ora 5 și jumătate, Vlaicu pornește.

Aeroplanul aleargă câțiva metri pe pământ, apoi se saltă cu eleganță dela pământ și se ridică în sus tot mai în în sus, depărtându-se. Lumea agită cu pălăriile în vânt, transfigurați de bucurie, strigând „să traiască” și nemai contenind cu uralele. Multe femei au ochii plini de lacrimi, și toți sunt adânc pătrunși de emoțiune. Aeroplanul se depărtează la câțiva kilometri, apoi face un viraj la dreapta și se întoarce făcând apoi un circuit în jurul Câmpiei pe de-asupra dealurilor. Urmează astfel a încunjura Câmpia de 2 ori la o înălțime până la 700 metri, traversează apoi de 4 ori Câmpia pe la mijloc, de-asupra mulțimei, care flutura batiste și pălării, veseli până la delir, ovaționând pe aviator, care în trecere, saluta cu mâna dreaptă, agitând-o în josul nacelei. Mai face apoi încă un circuit trecând de-adreptul peste piața Blajului, se îndreaptă apoi din nou spre Sud, depărtându-se la mai mulți kilometri, încât aeroplanul abia se mai vedea sub forma unei libelule, și în sfârșit se întoarce din nou înaintând și scoborându-se din ce în ce mai jos pentru a ateriza, asemenea unui vultur, la câțiva metri de unde plecase.

Poporul a izbucnit în urale delirante și au rupt lanțurile de stăvilire sărind și peste gardurile improvizate, pentru a se apropia de aviator. Vlaicu o fost luat pe sus și purtat pe câmp în aplauzele tuturor.

Noul aeroplan Vlaicu Nr. II pare a fi mult mai sigur ca cel dintâi și mult mai simplificat. Sborul a ținut o jumătate de ceas, reușind de minune, mai cu seamă că

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre. :

nici nu adia vântul, fiind o zi senină și frumoasă.

Poporul a dus pe aviator în urale până în oraș și pe fețele tuturor se citea mândrie și fericire...

„Mănăstirea Argeș“

Seara la ora 9 s'a început în pavilionul serbărilor opera „Mănăstirea Argeșului“, frumoasa compoziție a distinsului măiestru Iacob Mureșianu. Rolurile principale le-au ținut d-na V. Carșai (Ana) soprană dramatică, d. Corfescu (Manole) tenor dramatic, d. O. Mureșan (Negru Vodă) bas, d. V. Popovici (Naratorul) tenor și d. Crișan (Cioabanul) bariton.

D-na Carșai a dat dovadă de mult temperament artistic, și posedă o voce frumoasă și sonoră. D. Corfescu, cunoscutul cântăreț, a fost la înălțimea sa, printr'o impecabilă frazare și mlădiere. D. V. Popovici, are o voce plină și dulce, care place dela prima notă. Bine d. I. Crișan, deosemena și d. O. Mureșan. Publicul i-a răsplătit cu nenumărate „să trăiască“. Măiestrului Mureșianu i-s'a făcut ovațiuni, primind dela toți felicitări asupra operei sale, cum și a felului cum a disciplinat orchestra și a condus opera.

*

După operă a urmat dansul, care în momentul când expediem această dare de de seamă, ia proporții nespuse de voie bună și veselie.

„Serbarea culturală a românilor“.

Sub titlul acesta ziarul „Világ“ ocupându-se la loc de frunte cu serbările culturale dela Blaj, scrie următoarele:

„In timpul acesta (de 50 ani. N. R.) Asociațiunea (românească. N. R.) a avut să lupte nu numai în contra înapoierii și nepăsării românilor, ei așa zicând, a avut să înfrunte și ura neînfrănată a șovinismului incult unguresc, care o persecuta în continuu, precum și cărtirea aparatelor oficioase a clasei dominante ungurești. Cu toate, că asociația aceasta nicicând n'a urmărit alte scopuri, ci numai dezvoltarea culturii românești. Iar dacă în jurul acestui scop s'au născut discuții politice, acelea nicicând nu s'au deosebit de discuțiile, cari obvin cu fiecare prilej în oricare asociație progresivă ungurească...

În mișcările culturale românești, nicicând nu se vorbește despre nizuințe separatistice. Cu toate acestea, ziarele ungurești cu prilejul oricărei conveniri românești, imediat alarmează opinia publică ungurească, anunțând iarăși trădarea de patrie și primejdia îmbucătățirii țării. Deși evenimentele din 48, când românii din Transilvania au dus luptă îngrozitoare în contra nobilimei ungurești, probabil, dacă am cerceta mai bine evenimentele, ne-am convinge, că ele nu au fost pricinuite de ura ungarilor, ci mai cu seamă de amarul, pe care l'a pricinuit la țărani români setea groaznică de robotă și dijmă a feudalilor unguri.

Abia a venit știrea, că Astra se pregătește să serbeze la Blaj, unde și un aviator român va prezenta progresul aviației românești, „Pesti Hirlap“, „Budapesti Hirlap“ și celelalte ziare patriotice, vin iarăși cu povestea veche.

Articole de fond amintesc vremurile frumoase din 1848, conjurația în contra ungarilor făcută pe „Câmpul libertății“, de unde Iancu și soții au împrăștiat jarul, care a pustiit atât de groaznic șirurile ungarilor.

Da, „Câmpul libertății“ și adunarea populară ce a avut loc aci în primăvara anului 1848 au fost de mare însemnătate...

Autorul citează apoi din cartea lui Iancsó Benedek („Lupta noastră pentru libertate și nizuințele daco-române“), unde acesta face istoricul adunării dela Blaj din anul 1848, și spune, că în adunarea dela 25 martie ungarilor, românii și sașii au hotărât, ca împreună să ceară dela regele unguresc mai întâi uniunea Transilvaniei cu Ungaria. Rugarea aceasta a fost iscălită și de Ilarian Papiu...

Azi decursul adunării dela duminica Tomii din Blaj nu mai interesează pe nimeni, dar e vrednică de amintire hotărârea constatătoare din 16 puncte votată de aceea adunare.

Autorul amintește dintre cele 16 puncte pe cele mai însemnate, cuprinse în cartea lui Iancsó, în cari națiunea română pretinde ștergerea iobăgiei, libertatea cuvântului, a scrisului și a presei, ștergerea cenzurii și a cauției ziarelor, asigurarea libertății personale și dreptul de liberă întrunire. Punctul cel mai important, pe care însă istoricul îl rețace, spune autorul, este:

„Națiunea română pretinde purtarea egală a sarcinilor, și încă în raport cu averea plătitorilor. Pretinde, să se exmită o comisiune, care să dezbătă și să decidă asupra plângerilor poporului, pe care acesta le va prezenta în cauze agrare, silvane și teritoriale“.

Iată, spune autorul, aceasta este hotărârea faimoasei adunări dela Blaj, unde, după cum se susține, națiunea română a jurat stăpîrea totală a ungarilor...

Adunarea aceasta românească nu valorează ea oare și nu este ea un eveniment important al progresului, ca și adunarea ungurească dela 15 martie ținută în Budapesta? Din punctul de vedere al Ungariei progresive n'ar fi oare de dorit, că românii săpându-și tot mai tare în memorie punctele acestei hotărâri, să lupte pentru realizarea acestor dorințe?...

Așa credem, că fără îndoială, cultura unei țări poliglotte numai prin dezvoltarea culturii proprii a naționalităților poate progresa. Progresul culturii românești ridică cultura Ungariei. Năzuințele progresive ale românilor întăresc năzuințele progresive ale celorlalte naționalități: pregătesc formațiunea democratică a țării“.

Autorul își încheie articolul cu următoarele cuvinte frumoase și adevărate:

„Iubileul Astei este sărbătoare culturală, adunarea dela Blaj a fost o expresie a năzuințelor democratice a românilor. Cultura adevărată și democrația stau în strânsă legătură. Românii cari sărbătoresc și cu prilejul Astei trebuie să-și revoce în memorie hotărârile dela Blaj, iar ungarilor progresivi nu bazându-se pe minciuni istorice să se cugete asupra acestei reamintiri, ci cu bucuria pe care o deșteaptă în fiecare om de cultură lupta unui popor de altă limbă pentru cultură și democrație“.

Fără comentari!

*

„Vaterland“ despre obstrucție. În numărul său de ieri „Vaterland“ se ocupă la loc de frunte despre situația politică din Ungaria și între altele scrie următoarele:

„E indiferent, că dintre partidele ungurești cari sunt la putere și ce program au, 67-ist ori 48-ist. În fond toate congruiază. Atitudinea partidelor în chestia reformei electorale dovedește, că toate stau pe unul și același punct de vedere. Cu multă îndoială trebuie deci să primim toate declarațiile guvernului, referitoare la înfrângerea serioasă a obstrucției. Guvernul numai în acel caz ar putea să creadă, că încurând obstrucția va înceta dela sine, dacă voința țării s'ar manifesta cu putere elementară în contra obstrucției. Dar încredese oare guvernul însuș într'o astfel de manifestație? Faptul acesta ar fi un mare câștig pentru guvernul Héderváry, dar până acum din nimic nu se poate

deduce la așa ceva. Nu trebuie deci să judecăm situația atât de optimistic, cum se face azi“.

*

Situația în Austria. Cu cât ne apropiem mai mult de toamnă când se va întruni din nou parlamentul, cu atât mai încălțită devine situația politică.

Tendențele de împăcare între cehi și germani în Boemia, între sloveni și germani, ruteni și poloni întimpină tot mai multe greutăți.

Afară de greutățile ce se ridică dintr'o parte sau alta mai sunt și ambițiile personale ale unor deputați, cari se pun în calea realizării oricărei împăcări. Cea mai mare piedecă pare însă împururarea, că pe când germanii din Boemia cer autonomie națională aici, germanii din Alpi sunt cei mai mari contrari ai autonomiei. Ca să împrietenească și pe germanii de aci cu autonomia și un însemnat politician ceh a dat slovenilor sfatul să facă dieta provincială din Stiria imposibilă prin obstrucție.

Slovenii au și primit de bun acest sfat și anunță de pe acum o strașnică obstrucție până ce nu li-se vor împlini pretenziunile.

În părțile sudice slovenii luptă contra hegemoniei italiene, indeosebi contra ridicării unei universități italiene, cari pretind în același timp pe seama lor o universitate și un număr însemnat de școale populare. Numai printr'un iunctim între universitatea italiană și slovenă vreau să abzică de lupta lor îndreptată contra italienilor.

Tot așa stă lucrul și cu împăcarea dintre poloni și ruteni în Galiția. Cel mai însemnat punct din programul rutenilor este chestia unei universități rutene. Polonii sunt împotriva ei.

Prin urmare e mai mult ca sigur, că împăcarea mult dorită va eșua și aici.

Mult a contribuit la înăsprirea raporturilor dintre cele două neamuri un articol al unui profesor neoslav, care neagă existența unei naționalități rutene și afirmă că sunt identici cu rușii.

În rezumat deci situația pare și mai haotică ca înainte de aceasta. Politicieni însemnați, cari par a cunoaște și păreriile conducătorilor prorocesc pe Crăciun chiar și disolvarea camerei atât în Austria cât și în Ungaria, dacă proiectele militare nu vor fi votate în timpul cel mai scurt.

Și în Ungaria începe a se lăți tot mai mult această faimă în urma obstrucției tehnice care a ajuns la culme.

Și pentru înlăturarea acestora se va disolva parlamentul eventual se va înlocui guvernul prin oameni noi, așadar se vor aplica aceleași mijloace, cari au fost îndatinate și până aici fără să se fi ajuns la vr'un rezultat.

Denotă aceasta o miopie politică din cele mai condamnabile, căci în mulțimea bărbaților din fruntea afacerilor atât dincoace cât și dincolo de Leitha nu se găsește unul, care să pătrundă mai adânc în natura lucrurilor și care de bunăseama ar putea afla leacul tămăduitor, în Ungaria în introducerea adevăratului vot universal, iar în Austria în aplicarea cinstită a autonomiilor naționale.

Ministrulpreședinte despre propunerea lui Lovászy

Ședința Camerei

Budapesta, 30 August.

În ședința de astăzi deputatul Lovászy și-a prezentat motivarea proiectului în chestia liberei răspândiri a productelor presei. Conte Kluen-Héderváry imediat i-a reflectat și într'o vorbire mai lungă a spus, că guvernul nu a primejduit și nici când nu va primejdiu presa, dar trebuie să se facă deosebire între acei cari luptă cu arme serioase și între o astfel de presă, care voeste să trăiască numai din batjocuri, calomnii, minciuni și din ticăloșii.

Nu e în contra propunerii de a se face unele

Prima fabrică de trăsuri de pe câmpie.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continuarea stradei Maros).

Asortiment stabil de mai mult de câte 40 bucăți! calese diferite la dispoziție! Telefon 439. Preț curente se trimit gratuit și franco

modificări cu privire la legea de presă și ca aceasta să se poată face, primește propunerea lui Lovász și sporează, că în cursul debaterilor se va găsi modalitatea, care în toate privințele să mulțumească opinia publică.

Guvernamentalii au aplaudat zgomotos această declarație a primului ministru, iar opoziția a spus, că constatarea, că oare când depășește produsul presei hotarele cinstite, aceasta nu se ține de autoritatea politică, ci de juriul independent.

În ședința de azi au interpellat:

Ostffy L. în chestia incorectității comise în chestia distincției episcopului Francisc Gyurátz.

Egry B. în chestia regulării situației materiale a împiegaților dela poșta și a celor administrativi, și

Szmeccsányi Gy. în chestia ajutorării din partea statului a aviatorilor *ur guri.*

INFORMAȚIUNI

Arad, 30 august 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme caldă și ploi furtunoase.

Prognostic telegrafic: căldură, furtuni.

Temperatura la amiază a fost de 29.1 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klg.)

Grâu pe octomvre	Cor. 11'63
Grâu pe aprilie 1912	" 11'85
Secară pe octomvre	" 9'98
Secară pe aprilie	" 10'30
Cucuruz pe septemvre	" 8'35
Cucuruz pe maiu 1912	" 8'18
Ovăș pe octomvre	" 9'95

De-ale noastre.

Adormirea Născătoarei de D-zeu la mănăstirea Hodoș-Bodrog. Adormirea Născătoarei de D-zeu a fost serbată și anul acesta cu multă evlavie la mănăstirea Hodoș-Bodrog. Credincioșii bisericii noastre au alergat din toate părțile locuite de români la acest loc sfânt pentru a se întări în credința strămoșească și a-și câștiga mângâiere în suflet după munca groa dusă în lupta vieții. Timpul favorabil a contribuit mult ca credincioșii să poată alerga în număr neobicinuit de mare la acest izvor nesecat de lumină și adevăr, care an de an este tot mai des cercetat de poporul nostru. Dovadă este, că și din cele mai mari depărțări, până chiar și din com. Sibiului au venit credincioși singuri, ori cu preoții lor, după cum aceștia au putut să se depărteze de acasă pe ziua de praznic. Grupurile de credincioși au fost întâmpinate de I. P. C. Sa d. arhimandrit al sf. mănăstiri, căroro le-a adresat la fiecare în parte cuvinte de bunăsimțire.

Atât sâmbătă cât și duminică seara s'a ținut priveghierea, tot asemenea și sf. liturgie cu mare asistență. În deosebi ziua praznicului a fost înălțătoare. Liturgia a fost pontificată de I. P. C. Sa d. arhimandrit Aug. Hamsea asistat de Cuvioșii părinți ieromonahi Teofil Seculici, Emilian Ceonța, Ignatie Marcu, preoții dr. Teodor Botiș, Petru Mârșien, I. Moț, Némot, Vătan. Morar și diaconii dr. Lazar Jacob și Cornel Lazar. Cu aceste prilejuri d. arhimandrit a rostit câte o cuvântare miilor de credincioși cari au luat parte la serviciul săvârșit în capela din curte. Aceste cuvântări spuse pe înțelesul tuturor au făcut o adâncă impresie asupra celor de față.

Printr'o fericită ingeniozitate părintele arhimandrit caută și află legătura dintre măreția momentului acestei sărbări cu trebuințele zilnice și actuale ale credincioșilor, pe care le aduce în armonie desăvârșită în calea grea și spinoasă a acestei vieți și înbuie credincioșilor mijloace nimerite pentru combaterea și înlăturarea greutăților între împrejurările de azi.

Dupăce scoate în relief însemnătatea credinței în D-zeu și accentuiază alipirea neclintită către biserică noastră strămoșească, descrie în colorii sugestive însemnătatea muncii, a zelului și plăcerea

ce însoțește lucrul ca cflux al inimei creștinești însuflețită și pătrunsă de adevărurile religiei. Îndeamnă la păstrarea și buna îngrijire a câștigului adunat prin hărnicia muncii noastre, arată căile și mijloacele prin cari să ne putem asigura cât mai multă mulțumire și bunăstare și să gustăm din fericirea dată nouă pe pământ.

Un pond deosebit a pus apoi pe zbieuirea conviețuirilor nelegiuite, cari sunt atât de dese la noi. Numai căsătoria binecuvântată de biserică este temeliea unei societăți trainice și morale. Pruncii să fie crescuți în frica lui Dumnezeu, căci numai o astfel de creștere ne asigură viitorul. Pacea și bunaînțelegere să fie legătura dintre credincioși, precum și ajutorul reciproc.

Dar nu numai de trupul nostru să purtăm grijă, ci și de sufletul nostru, dupăce această viață și așa este trecătoare și numai o pregătire pentru cea viitoare. Sufletul este talantul dat spre îngrijire omului, deci toată silința noastră să fie îndreptată într'acolo, ca să folosim, să valorizăm cât mai mult acest talant încredințat nouă, ca cu fruntea ridicată să putem sta călăvă înaintea lui Dumnezeu, judecătorul atotdrept pentru a ne da seamă de dânsul.

Cele două predici au fost ascultate cu atențiune din partea mulțimei adunate, care a sorbit cu adevărată evlavie adâncile învățături ale bisericii noastre aduse în conglăuire cu realitatea vieții noastre pământestii. Forma ușoară și intuitivă, în care au fost predate mulțimei ne inspiră credința că sămânță bună s'a sămănat în pământ roșilor, din care va răsări în belșug tăria și mângâierea credinței necesară pe toate cărările vieții.

După finirea serviciului divin din ziua praznicului poporul se întoarce la ale sale. În ordine se desfășoară singuraticile grupuri din trunchiul mulțimei adunate și între sunetele clopotelor dela mănăstirele sunt întovărășite de părintele arhimandrit și asistență.

În momentul despărțirii le adresează fiecărui grup câte o scurtă cuvântare.

Cătră grupul credincioșilor din părțile ungurene și banatice părintele arhimandrit a rostit cuvinte pline de duioșie accentuând că despărțirea aceasta nu este nici de jale, nici de tristețe, ca cele obișnuite, ci de bucurie și înălțare sufletească, căci precum ne-am împreunat sufletul și inima în rugăciunile înălțate lui Dumnezeu, astfel ne va ajuta Dumnezeu ca să ne întărim și în simțul nostru de pietate și legătura nedespărțită dintre olaltă.

Apel. Ni-se trimite spre publicare următorul apel:

Preastimate domnule! Ne rugăm, nu vă supere modesta noastră cerere. Săraci suntem și sfânta noastră biserică, zidire strămtă, ni-e mică și nu ne mcape. Lăcaș frumos cu turn înalt dorim, ca aici în mezuină, zidirea măreață să vestească neamurilor ce vor să vie, că trăim ca strajă a credinței, pază și semn, biruind valorile străinismului, ocrotindu-ne de amestec de datini și lege! În numele Domnului ne rugăm, îndurați-vă cât puteți, din cât Proabunul v'a dat, miluiți-ne, căci din filerii mulțimei nădăjduim a aduna sumele, cari nouă ne vor asigura viață, ne vor întări în credință și ne vor pune stăpâni peste cultură, iar d-voastre mângâiere vă vor aduce, că ați pus o piatră în fundament tare, pe care „porțile iadului nu o vor zdrobi”. Inima d-voastră de creștini, convingși suntem, ne va cuprinde, ne va ajuta ca sfântul locaș ce plănuim, să vestească din vremurieln vremuri poste întinderi, dragostea de jertfă și iubirea de lege a poporului român. Rugându-ne repetit de sprijinul d-voastre, am rămas în lankahid (comit. Torontal) la 20 iulie 1911. În numele sf. bisericii gr-cat. *Valeriu Idvorcan*, casierul colectei. *Petru Conda*, preot gr-cat.

Din patrie.

Vijelie mare s'a descărcat Vineri seară asupra părților banatice, mai ales pe valea Timișului. În Lugoj a rupt arborii, a demolat cirul, la Silha a trăznit doi cai, la Satumic a dărâmat turnul nou ziditei bisericii. În mai multe locuri s'au întâmplat nenorociri. Ploaie a fost mai puțină. În unele părți a resfirat toată recolta, de nu mai poți distinge fânul de grâu și de paie. Pagubele sunt mari.

Inchiderea cărciumelor în sărbători. Suntem informați, că în curând se va publica noul statut al comitatului Caraș-Severin, privitor la repausul de duminică. Cărciumele vor fi închise de sâmbătă seara la 6 ore până luni dimineața la 6 ore. La Crăciun, Paști și Rusalii până marți dimineața la 6 ore. Numai la Lugoj și Caransebeș nu se va aplica această dispoziție.

Dela frați.

Regina Elisaveta la Craiova. Suntem informați, că la 4 octomvrie M. Sa regina Elisaveta se va duce la Craiova spre a azista la deschiderea stagiunii Teatrului național de acolo.

D. T. Maioreșcu, ministru de externe, va complecta în curând mișcarea din corpul diplomatic.

Se știe, că au devenit vacante două locuri de ministru plenipotențiar clasa I-a și anume la Petersburg și Londra, prin retragerea la pensie a d-lor Rosetti Solescu și Al. Catargiu.

E vorba să fie avansați ca miniștri plenipotențiar d-nii C. Manu, fiul regretatului general Manu și D. Ghica, fiul domnului Emil Ghica, fost ministru la Viena, ambii actualmente consilieri de legațiune.

Cu această ocaziune se va face o importantă mișcare în corpul diplomatic.

Teatrul antic. Dum. în 14 și luni 15 august s'a reprezentat pentru prima oară în România Sinaia, pe scena teatrului Antic al naturii, piesa „Ifigenia în Auliada”, de Euripide.

Distribuirea piesei a fost următoarea: Clitemnestra (d-na Lucie Sturdza), Ifigenia (d-na Brănescu-Achamne), Conducătoarea corului (d-ra Getta Kernbach), Agamemnon (d Ion Petrescu), Anchil (domnul Tony Bulandra), Meneluas (domnul Bulfinsky), Trimisul (domnul Manolescu), un bătrân (domnul Nițulescu).

Succesul unei românce. D-ra *Viorica D. Bărzotescu*, din București, a obținut doctoratul în pedagogie, filozofie modernă la universitatea din Iena.

Subiectul tezei a fost: „Historicul și starea actuală a școalelor de fete din Germania și România.”

Comisiunea examinătoare a fost compusă din domnii dr. Rein, Wiese, Esken și Michels, cari au adus elogii candidatei.

Din străinătate.

Tratatul pentru Maroc. Tratatul pentru Maroc se vor relua joi din nou în Berlin. Spre scopul acesta Cambon a sosit deja în Berlin, asemenea și Kiderlen Wächter. Cambon a prezentat deja secretarului german propunerea definitivă a Franței, la care va răspunde joi. În caz, că Germania va accepta propunerea Franței, tratativele se vor începe momentan asupra amănunțelor, în caz contrar ele vor fi întrerupte și nu se va încerca o altă bază, până ce Cambon nu va consulta din nou guvernul său. În Germania încep a se ivi unele glasuri contra secretarului și guvernului, cari abzie de Maroc în schimbul unor compensații din Congo. Aceștia sunt de credința, că asigurarea intereselor economice fără drepturi politice asupra Marocului nu plătește nimic.

Contrar acestora, spiritele sunt în general liniștite și așteaptă o cât mai grabnică rezolvare pacifică și onorabilă pentru ambele părți a acestui conflict, care preocupă de atâta vreme lumea întreagă.

Mersul tratativelor va fi influențat în mod binefăcător și prin cuvintele ministrului de colonii Lebrun, care a recomandat pacea.

Urmările grevei în Anglia. Din Londra se anunță că ministrul de război pretinde dela municipalitatea orașului Liverpool 300.000 cor. pentru acoperirea cheltuielilor cauzate prin trimiterea trupelor și vaselor de război la Liverpool. Municipalitatea orașului Liverpool a hotărât să introducă un impozit suplimentar pentru plata acestei sume.

Orașul Manchester va trebui să plătească 5000 cor. Ministrul de război pretinde și dela

alte orașe sume însemnate pentru concursul miștii.

Reforma îmbrăcămintelor bărbătești. În Berlin s'a întemeiat o societate pentru înlăturarea gulerului, manșetelor și a orice fel de rufărie scrobilită apoi tinde să reformeze vestele și mai mult jacheta, făcând din ea o haină care după plăcere, să poată fi ținută deschisă până la gât. Dar se tinde și la reformarea culorii hainelor, acum prea monotone; dar punctul principal al inițiativei germane este tendința de a înlătura pantalonii lungi și a-i înlocui cu alții scurți până la genunchi cu ciorapi și pantofi cu cataramă. Reușita acestei lupte este problematică, mai ales că eroitorii sunt contra, aducând în special ca argument, că pantalonii lungi acoperă gamba și se știe că foarte mulți au picioarele strâmbe sau jigărite.

Furtul dela Lavru. Poliția din Paris urmărește și acum încă tot fără rezultat tabloul Mona Lisa dispărut. Mai nou a fost suspiciat un bărbat din societatea mai înaltă care ar fi furat tabloul, nu din câștig material, ci în urma maniei sale de a aduna chipuri de femei. Ideia aceasta a fost dată de directorul muzeului încă dela început. Prezentându-se poliția la locuința acestuia nu l-a aflat acasă.

Li s'a spus, că respectivul s'a depărtat de acasă mai de mult cu mari și multe pachete.

E interesant, că între svonurile acestea s'au lătit unele din parte germană, cari se aduc în legătură cu tratativele Marocului. Se afirmă în acestea, că tabloul a fost depărtat dela locul său la porunca guvernului cu scopul ca să abată atenția publicului dela tratative, cari au devenit primejdioase. După finirea tratativelor tabloul va apare din nou la locul său.

Miscare grevistă la căile ferate americane. Din New-York se telegrafiază, că întregul personal al căilor ferate americane amenință cu greva generală, dacă societățile nu vor recunoaște sindicatele lor. Societățile promițând satisfacerea acestei cereri, probabil, că greva va fi evitată.

Văduva miliardarului Harrimann, cari își administrează singură căile sale ferate, a respins cererea împiegaților. Aceștia au proclamat ieri greva.

Jurnal de 1000 ani. Anul acesta se serbează în Peking a o mie aniversare a jurnalului oficial chinez „Knig-Koo”. Toate numerele acestui vechiu jurnal sunt păstrate cu sfîntenie dela întemeierea lui în arhivele statului. Un detaliu curios cu privire la organizațiunea redacțiunii acestui jurnal: redactorul său șef este răspunzător cu viața de textul publicat.

Și astfel s'au întâmplat, că de o mie de ani, de când există jurnalul, cincisprezece redactori șefi au plătit cu capul lor greșelile, să le zicem impresiunile, ce n'au plăcut guvernului.

Aviațiunea militară în Franța. Din Paris vine știrea, că din donațiunea fraților „Michelin” se va distribui un premiu de 50.000 franci aceluia aviator, care va isbui să arunce 5 bombe de câte 20 kilograme dela o înălțime de 2000 metri într'un cerc cu un diametru de 10 metri, 25.000 lei se va plăti aceluia aviator, care va arunca cinci bombe dela o înălțime de 1000 metri pe un terriu, având o lungime de 100 metri și o lățime de 10 metri.

Rusia în Orient. Lumea diplomatică e de mult convinsă, că Rusia gravitează spre Orient oricât de mult accentuează contrarul. Despre Mongolia se știe, că Rusia vrea să-și întindă puterea și asupra ei, dar timpurile n'au fost prea prielnice. Supușii acestei țări, cari gem sub jugul Chinei caută o stăpânire mai amicală intereselor lor și de aceea s'au adresat printr'o deputație de prinți mongoli ca să ocupe Mongolia. Deputația apărută la guvernul din Petersburg însă a întâmpinat refuzul acestuia sub cuvânt că nu sunt împrejurările prielnice pentru așa ceva.

Guvernul chinez a dat ordin, ca să se împiedece călătoriile la Petersburg.

Farsa unui ziarist. Din Copenhaga vine știrea, că un ziarist voind a demonstra, că și din muzeul din Copenhaga se pot fura foarte lesne obiecte de valoare, a vizitat muzeul și a sustras un tablou istoric, luându-l cu sine la redacție. Ziaristul a telefonat apoi șefului poliției, întrebându-l dacă este adevărat, că s'a furat un tablou din muzeu. Șeful poliției crezu la început, că este vorba

de o glumă, mai târziu însă totuși a chemat pe custozii muzeului, întrebându-i dacă știrea este adevărată. La răspunsul negativ al custozilor șeful poliției telefonă ziaristului în chestie, rugându-l să desmintă știrea, deoarece nu lipsește nici un tablou din muzeu. A doua zi ziaristul împachetă tabloul și-l trimise la muzeu. Oricine își poate închipui surprinderea persoanelor însărcinate cu paza muzeului, cari declaraseră, că nu lipsește nici un tablou din muzeu.

Diverse.

Teatrul „Apollo”. Programul în 31 august este următorul:

1. Lucrul orbilor (instructiv). 2. Cadoul mamei (iramă americană). 3. Numai cu nevastă-mea biciclez (comedie). 4. Oul roșu (legendă franceză. Colorat). 5. Prăsire de ștruț în Africa. 6. Lemke cea șireată (umoristic). 7. Din țărancă diva operei (dramă senzațională). 8. Ciobotele lui Nanke.

Inceputul reprezentațiilor la orele 6, 7 și jum. și 9 scara.

Câtă vreme celelalte cinematografe emulează pentru câte-o piesă mai bună, teatrul „Apollo” în urma legăturilor sale avantajoase e în situația de a produce câteștrei senzații pentru un singur program. Vorbim de programul de azi care promite trei reprezentații de senzații cum rar i-se prilejește publicului aradan să vadă. De altfel întreg programul e foarte select și amuzant.

O carte interesantă. Un fost rege al Prusiei avea un aghiotant anume Malachowski, care era sărac și trăia în lipsă. Regele, aflând aceasta, îi trimise un portofoliu în formă de carte, conținând 500 taleri. Puțin după aceea, regele întrebă pe aghiotant.

— Ai citit cartea ce ți-am trimis? Cum îți pare?

— Foarte interesantă, Sire... așa de interesantă, că aștept cu nerăbdare să citesc și al doilea volum.

Regele surâse, și la o zi de nume, îi trimise o a doua carte cu alți 500 de taleri. De astădată însă avu grije să scrie pe scoarta din dosul cărții: Finele volumului al doilea și cel din urmă.

Una pentru alta. O englezoaică fiind pe patul morții chemă pe bărbatul ei și, cu lacrimile în ochi, arătându-i suferința, îl rugă să-i ierte o greșală ce făcuse și ce-i apăsa conștiința. Bărbatul făgădui că o iartă, Atunci, ea îi mărturisii că-l înșelase cu altul.

— Te iert, răspunse englezul; dar te rog să mă ierți și tu pe mine de răul ce ți-am făcut.

Bolnava îi promise.

— Ei bine, urmă atunci englezul, aflând că m'ai înșelat, ți-am dat otravă, și de aceea mori

Soartea eroului. Pe timpul războiului bur- englez, generalul bur Viljoe de Jongh făcea minuni cu trupa lui mică. Și după proclamarea păcii s'a mai luptat cu o mână de oameni băgând groază în dușmani, până ce n'a căzut rănit grav și prinsonier în mâinile englezilor. După ce a părăsit spitalul pe cărjă s'a reintors acasă, și-a aflat patria subjugată, ogorul înțelenit și soția... fugită cu un oficer englez. Bietul erou a luat lumea în cap. Zilele trecute a fost arestat pe strădele din St.-Louis un cerșitor proptit de cărje, care umbla luindu-se pe stradă. Naintea autorității a spus că se îmbată de morfiu, care l-au dat englezii prin spital și a mai adănc că îl cheamă Viljoe de Jongh. Și americanii adănc mișcați de povestea eroului, i-au dat drumul să cerșească mai departe.

Scrisoarea unei sinucise. La rubrica faptelor diverse ziarele din București s'au ocupat pe scurt acum câțva timp, despre sinuciderea unei tinere fete de bună condiție care înghițise, din greșală, o soluțiune de acid fenic concentrat în locul unei doctorii oarecare.

Acum, când pământul care acopere corpul nefericitei copile s'a răcit ca și impresiunea din primul moment a publicului, vom insera aci cuprinsul unei scrisori rătăcite în buzunarul unui nefericit tînăr, rătăcind el însuși în lumi streine din ziua când s'a întâmplat nenorocirea. Iat-o:

Scumpul meu,

„Viața nu-i decât o încercare. Cea mai mare fericire cred că este aceea de a intra cât mai de grabă în neantul din care ai ieșit.

Am fost găsită credincioasă legilor naturii, iubirii și virtuții; am respins averea ca să-mi păstrez credința, preferând să-mi sacrific viața decât să-mi pierd cinstea.

Cerului i s'a părut misiunea mea îndeplinită.

Acum sunt pentru totdeauna la adăpostul lipsei, al calomniei și al priveliștei durerilor și suferințelor altora.

Acum nici una din grozăviile cari înspăimântă pe oameni nu mă mai poate atinge. Tu însă, dragul meu, tu singur mă plângi... Sunt curată ca lumina și tu mă chemi iarăși în văltoarea lumii.

Aminteste-ți, scumpul meu, de zilele fericite când gustam voluptatea cerurilor ce se ridica odată cu razele soarelui... În dorințele noastre nevinovate noi voiam să vedem tot, să ne bucurăm de bogătele culori ale aurorei, să simțim parfumul florilor noastre, să auzim concertul păsărilor, s'avem inimă ca să cunoaștem toate binefacerile...

Aici, la isvorul de unde curge tot ce este plăcut și dulce pe pământ sufletul meu vede, aude, gustă și pipăe neîncetat ceace atunci nu putea simți decât foarte slab.

Ce limbă ar putea oare descrie țărurile încântătoare ale eternului răsărit unde mă aflu de atâta timp?...

Aici, dragul meu, este tot ceace o putere nemărginită și o bunătate cerească a putut crea spre a mângâia o ființă nenorocită...

Suportă, dar, încercarea la care ai fost pus spre a spori fericirea adoratei tale, prin iubire fără sfârșit și printr'un hymen al cărui făclii nu se vor stinge niciodată. Acolo îți vei alina suferințele, acolo îți vei șterge lacrimile.

Scumpul meu, iubitul meu soț, ridică-ți inima către nemărginit ca să poți îndura suferințele unei clipe...”

Aviz! Imi permit a aduce la cunoștința mult Onor. public, că cu datul 1 August 1911 mi-am transmutat sediul în Arad (Deák-Ferecz-ut. 36. Telefon 850) unde am preluat conducerea agenturii generale pentru Arad și jur a băncii de asigurare, „The Standard”. Cu toată stima: **Atanasiu Demian**, secretarul băncii de asigurare „The Standard”.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de gimnastică institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiul I., în fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: **Atanasiu Halmăgian.**

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Bîrou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körsz. 29.

Director-șef: **Dr. A. Cozmuța.**

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Dr. Szabó Béla avocat în Oravița
caută un **candidat de ad-
vocat** cu praxă.

Miere de albine

curată cumpără orișice cantitate:
„**Severineana**“
societate comercială pe acții *Caransebeș*.

Un comis (calfă)

care a servit deja în bransa de băcănie și
bumbăcărie, află la subsemnatul în prima
Septembrie a. c. aplicare. Reflectanții, să-și
alătore pe lângă ofertele lor și atestatul ulte-
rior unde a mai condiționat. Să cere cunoștința
limbilor română, germană și maghiară. Se pri-
mește și un băiat ca **învățăcel** cu cel
puțin 3 clase gimnaziale sau reale.

Nicol. Dușoiu, Brașov.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. **Telefon 438.**

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi
pentru funcționar, **vinderea
și cumpărarea de moșii
și parcelarea lor o mij-
locește mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpad-tér Nr. 5.

∴ Telefon Nr. 671. ∴

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, esută și
furnisează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată incre-
derea subscrierului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicității româ-
nese din provincă, m'au hotărît să deschid în
Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informații relativ la petițiile înaintate la
ministerii și la alte foruri, orice informații co-
merciale și în general *în orice cauză* dau în
restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate
chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez re-
zolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu re-
ferentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac
tot felul de mijlociri comerciale și comande.
Prețuri moderate, serviciu prompt, informații
detailate. ———— La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări

: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri

de zidiri pe lângă prețu-

țurile cele mai moderate.

Înștiințare.

Am onoare a aduce la cunoștință p. t.
public și binevoitorilor mei prietini, că

Cafeneaua mea: „Erdély“

din nou și cu totul transformată even-
tual ajustată, o voi redeschide solemn
Sâmbătă seara în 2 Sept. c. n. pe lângă
concert de orhestră de primul rang. Pen-
tru binevoitoarea cercetare se roagă:

Cu deosebită stimă: **Anton Balázs,**
cafegiu.

Au sosit cele mai frumoase și
mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în
culoare galbină și neagră cu 16
coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, plața Andrássy Nr. 20.

Comandele din provincă se
execută încă în aceeași zi.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

Nrul telefonului:
266

Nrul telefonului:
266

Librăria diecezană

ARAD, strada Deák Ferencz Nrul 35.

Mare și bogat asortiment în recvizite can-
celariari, manuale școlare, cărți literare și
științifice, piese muzicale, hârtie, registre,
:: recvizite bisericesti ș. a. ::

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Cel mai mare și mai bine a-
sortat magazin românesc
din Ungaria în ilustrate
cu porturi naționale din
țară și dela noi, precum și
cu vederi frumoase din
:: toată lumea. ::

Comandele din provincă se efeptuiesc cu
cea mai mare promptitudine și urgență
pe lângă prețuri moderate. — La cerere
spedează francat catalog bogat. :: :: ::

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice. :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.